

SKALA PROCJENE SVLADAVANJA NASTAVNOG GRADIVA IZ HRVATSKOG ILI SRPSKOG JEZIKA*

Dubravka Levandovski
Ljiljana Mavrin—Cavor

Originalni znanstveni članak

UDK: 376.4

Fakultet za defektologiju — Zagreb

Prispjelo: 15. 12. 1988.

SAŽETAK

Primjenom Skale procjene svladavanja nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika na uzorcima učenika usporenog kognitivnog razvoja (N=66) i učenika bez teškoća u razvoju (N=84) nižih razreda osnovnih škola utvrđene su zadovoljavajuće mjerne karakteristike Skale. Analiza rezultata univarijantne analize varijance pokazala je njezinu visoku pragmatičku valjanost. Interna mjerna svojstva pojedinih čestica i Skale u cjelini izražena su visokim vrijednostima većine koeficijenata pouzdanosti, reprezentativnosti, homogenosti, valjanosti i diskriminativnosti.

Ovaj mjerni instrument namijenjen je prije svega nastavnicima razredne nastave u svrhu prve procjene usvojenosti nastavnog gradiva iz materinskog jezika učenika usporenog kognitivnog razvoja. Isto tako može poslužiti defektolozima — stručnim suradnicima u programiranju obrazovnih sadržaja s tim učenicima u redovnoj osnovnoj školi.

1. UVOD

Uključivanjem učenika usporenog kognitivnog razvoja u redovni sistem odgoja i obrazovanja pokazalo se da ti učenici u najvećoj mjeri imaju teškoće u obrazovnim područjima, što se moglo i očekivati s obzirom na njihove karakteristike i stupanj pripremljenosti redovne osnovne škole za takav oblik integracije. Kao što su izrazito uočljivi problemi prisutni u prirodoslovno—matematičkom području u odnosu prema nastavnom predmetu matematika, tako i predmet hrvatski ili srpski jezik zadaje velike teškoće u usvajanju programskih sadržaja u širem kontekstu jezično—umjetničkog područja. Složenost zadataka hrvatskog ili srpskog jezika odražava se, između ostalog, u problemima svladavanja govorne komunikacije na književnom jeziku, usvajanja pravilnog izgovora, gramatič-

kih i pravopisnih normi te pismenog i usmenog izražavanja.

Da bi se ostvarili tako postavljeni zadaci, osobito je važno da se učenik pravovremeno uključi u postupak opservacije. Razredni nastavnik je prvi stručnjak koji u neposrednom radu s učenicima uočava njihova ograničenja u svladavanju nastavnog gradiva. U svrhu što objektivnije i potpunije informacije o razini dostignuća učenika potrebno je primijeniti adekvatan mjerni instrument. Tako sistematski dobivena prva informacija poslužit će kao osnova za dalji postupak procjene sposobnosti učenika od strane defektologa — stručnog suradnika. Kao rezultat dosadašnjih istraživanja autora (Mavrin—Cavor, Levandovski i Kocijan, 1988) utvrđene su mjerne karakteristike Skale procjene svladavanja nastavnog gradiva iz matematike.

*Rad je dio projekta Fakulteta za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu pod naslovom: "Evaluacija socijalizacijskih i obrazovnih efekata odgoja, obrazovanja i rehabilitacije djece usporenog kognitivnog razvoja u redovnim osnovnim školama". Voditelj projekta je prof. dr. V. Stančić. Projekt je financirao SIZ za znanstveni rad SRH.

2. OPIS SKALE PROCJENE SVLADAVANJA NASTAVNOG GRADIVA IZ HRVATSKOG ILI SPRSKOG JEZIKA (SP–HSJ)

Skala procjene iz hrvatskog ili srpskog jezika (autori su: Mavrin–Cavor, Landsman, Prvulović) obuhvaća 43 čestice kao što slijedi:

1. Poznavanje slova
2. Izgovaranje glasova za nastavnikom
3. Izgovaranje riječi za nastavnikom
4. Izgovaranje rečenica za nastavnikom
5. Prepričavanje
6. Pričanje
7. Izvještavanje
8. Usmeno opisivanje
9. Prepisivanje
10. Prepisivanje ćirilice
11. Pisanje diktata
12. Pisanje odgovora na pitanje
13. Pismeno opisivanje
14. Pisanje adresa i pisama
15. Pojam rečenice
16. Rečenični znakovi
17. Rečenica po značenju
18. Proširene i neproširene rečenice
19. Potvrdne i niječne rečenice
20. Vizualna artikulacija rečenice
21. Vizualna artikulacija riječi
22. Pojam imenice
23. Rod i broj imenice
24. Glagoli
25. Subjekt
26. Predikat
27. Subjektni skup
28. Predikatni skup
29. Pridjevi
30. Pisanje vlastitih imena
31. Pisanje imena gradova i sela velikim slovom
32. Pisanje imena voda, ulica i zemalja velikim slovom
33. Pisanje velikog slova na početku re-

čenice

34. Pisanje –č– i –ć– u riječima
35. Pisanje –đ– i –dž– u riječima
36. Pisanje riječi sa skupom glasova –ije– i –je–
37. Pisanje riječice –ne– i –li– uz glagole
38. Upotreba dvotočke i razrza
39. Red slova u abecedi
40. Tehnika čitanja
41. Brzina čitanja
42. Izražajnost čitanja
43. Razumijevanje pročitano.

Navedene čestice Skale mogu se svrstati u pet područja u skladu s Općim i nastavnim planom i programom osnovne škole (1972) i Planom i programima odgoja i osnovnog obrazovanja (1984):

1. Usmeno izražavanje (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8)
2. Pismeno izražavanje (9, 10, 11, 12, 13, 14)
3. Gramatika (15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29)
4. Pravopis (1, 16, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39)
5. Čitanje (40, 41, 42, 43).

Svaka čestica formirana je u obliku skale s različitim brojem stupnjeva, od neusvojenosti do potpune usvojenosti gradiva (2–14).

Primjer za česticu 9 – Prepisivanje:

1. Ne može povlačiti liniju ni po zadanim točkama
2. Povlači liniju po zadanim točkama
3. Povezuje crte u lik
4. Nadopunjuje oblike
5. Zna precrtati trokut, kvadrat i krug
6. Prepisuje neka tiskana slova
7. Prepisuje sva tiskana slova
8. Prepisuje kraće riječi tiskanim slovima
9. Prepisuje duže riječi tiskanim slovima
10. Prepisuje jednostavne rečenice tiskanim slovima
11. Prepisuje složene rečenice tiskanim slo-

vima

12. Prepisuje kraće tekstove tiskanim slovima
13. Prepisuje kraće pisane tekstove pisanim slovima
14. Prepisuje tiskani tekst pisanim slovima.

3. UZORAK ISPITANIKA

Uzorak ispitanika činili su 66 učenika usporenog kognitivnog razvoja ($QI=49-77$) i 84 učenika bez teškoća u razvoju, ukupno 150 polaznika prva tri razreda osnovne škole na području Osijeka i Slavenskog Broda. Učenici usporenog kognitivnog razvoja bili su podijeljeni u četiri grupe prema obliku odgojno-obrazovnog rada u koji su uključeni, a grupe su, koliko god je bilo moguće, izjednačene u intelektualnom funkcionira-

nju. Referenični uzorak sastojao se od polaznika istih razreda redovne osnovne škole u kojima su se nalazili učenici usporenog kognitivnog razvoja.

4. MJERNA SVOJSTVA SKALE PROCJENE SVLADAVANJA NASTAVNOG GRADIVA IZ HRVATSKOG ILI SRPSKOG JEZIKA

4.1. Pragmatička valjanost Skale

U Tablici 1. prikazani su rezultati univarijantne analize varijance čestica Skale za refereničnu grupu i grupu učenika usporenog kognitivnog razvoja. Statistički značajne razlike između uzoraka utvrđene su u svim ispitivanim varijablama u korist učenika bez teškoća u razvoju na razini značajnosti $P < .01$.

Tablica 1.

Podaci univarijantne analize varijance čestica SP–HSJ za učenike bez teškoća u razvoju (R) i učenike usporenog kognitivnog razvoja (UKR)

Redni broj čestice	Naziv čestice	X_R	X_{UKR}	Univarijantni F omjer	Razina značajnosti
1.	Poznavanje slova	.30	-.50	23.33	.0000
2.	Izgovaranje glasova	.17	-.28	6.67	.0104
3.	Izgovaranje riječi	.31	-.51	24.71	.0000
4.	Izgovaranje rečenica	.31	-.53	26.06	.0000
5.	Prepričavanje	.48	-.81	83.66	.0000
6.	Pričanje	.44	-.74	64.97	.0000
7.	Izveštavanje	.46	-.77	71.85	.0000
8.	Usmeno opisivanje	.40	-.65	47.05	.0000
9.	Prepisivanje	.30	-.66	45.76	.0000
10.	Prepisivanje ćirilice	.20	-.34	9.60	.0024
11.	Pisanje diktata	.49	-.83	90.30	.0000
12.	Pisanje odgovora	.52	-.87	109.06	.0000
13.	Pismeno opisivanje	.46	-.77	73.36	.0000
14.	Pisanje adresa i pisama	.48	-.81	83.79	.0000
15.	Pojam rečenice	.46	-.77	71.17	.0000
16.	Rečenični znakovi	.38	-.64	42.17	.0000
17.	Rečenice po značenju	.38	-.64	42.17	.0000
18.	Proširene rečenice	.34	-.56	30.66	.0000

19. Potvrдне rečenice	.49	–.83	91.85	.0000
20. Vizualna artikulacija rečenice	.52	–.88	111.07	.0000
21. Vizualna artikulacija riječi	.44	–.74	64.12	.0000
22. Pojam imenice	.29	–.48	21.42	.0000
23. Rod i broj imenice	.28	–.47	19.91	.0000
24. Glagoli	.30	–.51	23.75	.0000
25. Subjekt	.25	–.42	15.61	.0000
26. Predikat	.25	–.42	15.76	.0000
27. Subjektni skup	.20	–.34	9.85	.0000
28. Prediktni skup	.19	–.31	8.24	.0000
29. Pridjevi	.22	–.37	11.64	.0000
30. Pisanje vlastitih imena	.42	–.70	54.86	.0000
31. Pisanje imena gradova	.39	–.65	49.57	.0000
32. Pisanje imena voda, ulica i zemalja	.39	–.66	45.34	.0000
33. Veliko slovo na početku rečenice	.44	–.74	64.21	.0000
34. Pisanje –č– i –ć–	.32	–.54	27.48	.0000
35. Pisanje –đ– i –dž–	.36	–.61	37.00	.0000
36. Skup glasova –ije– i –je–	.36	–.60	25.51	.0000
37. Riječca –ne– i –li–	.44	–.74	63.15	.0000
38. Dvotočka i zarez	.43	–.72	60.00	.0000
39. Abeceda	.47	–.80	80.20	.0000
40. Tehnika čitanja	.38	–.64	43.03	.0000
41. Brzina čitanja	.37	–.62	38.56	.0000
42. Izražajnost čitanja	.38	–.64	42.40	.0000
43. Razumijevanje pročitanoг	.45	–.76	70.16	.0000

X_R – aritmetičke sredine rezultata referenične grupe.

X_{UKR} – aritmetičke sredine rezultata učenika usporenog kognitivnog razvoja.

Iscrpna analiza podataka pokazuje da su naročito izražene razlike u varijablama koje se odnose na neke aspekte pismenog izražavanja kao što su "pisanje odgovora na pitanja" i "pisanje diktata", a obuhvaćaju složenije sadržaje pismenih vježbi. Tako su u opisu prve varijable prisutni razumijevanje pitanja, pravilno pisanje riječi, upotreba velikog slova i rečeničnih znakova te adekvatan odgovor na pitanja. Pisanje diktata zahtijeva istovremenu aktivnost više psihičkih funkcija: pažnju, pamćenje akustičke slike, reprodukciju zapamćenog—stvaranje vizualne slike—sposobnost diferenciranja glasova i riječi i određivanje njihovog mjesta u pismu. U vezi s time zanimljivo je upozoriti na veće razlike među grupama u razumijevanju pročitanoг teksta, što ta-

kođer uključuje višu razinu dostignuća u svladavanju čitanja kao cjelovitog procesa, sa svim njegovim komponentama. Uočljivo odstupanje učenika usporenog kognitivnog razvoja, s najvišom vrijednošću F—omjera moglo se ustanoviti u procjeni varijable "vizualna artikulacija rečenice", pri čemu sposobnost analize cjeline na dijelove čini vrlo značajnu pretpostavku uspješnog ovladavanja pripremnim razdobljem čitanja i pisanja.

U području usmenog izražavanja izrazite razlike prisutne su u odnosu prema prepričavanju sadržaja, u kojima ponajprije dolazi do izražaja bogatstvo rječnika, izdvajanje bitnog od nebitnog, logički slijed iznošenja misli, i sl., te u takvim zahtjevima učenici usporenog kognitivnog razvoja

nailaze na neka ograničenja. Elementi praktične pismenosti putem pisanja adresa, pisma i drugih oblika dopisivanja usvajaju se dugotrajnim, sustavnim radom u neposrednoj primjeni stečenih znanja i vještina na svakodnevne situacije. Stoga su se u ovoj varijabli tako dobivene razlike u korist učenika bez teškoća u razvoju mogle očekivati.

Analizom rezultata univarijatne analize varijance može se utvrditi da Skala procjene iz hrvatskog ili srpskog jezika ima visoku pragmatičku valjanost, tj. ovim se instrumentom mogu dobro diferencirati učenici usporenog kognitivnog razvoja od učenika bez teškoća u razvoju. Na taj način potvrđena je i osnovna namjena Skale u otkrivanju onih učenika u redovnim uvjetima odgoja i obrazovanja kojima će biti potreban posebni stručni tretman.

Međutim, prema rezultatima, navedenim u radu Španja (1988) Skala procjene iz hrvatskog ili srpskog jezika nije se pokazala kao pogodan instrument za usporedbu uspješnosti učenika usporenog kognitivnog razvoja u različitim oblicima odgoja i obrazovanja. U odnosu prema procjeni nastavnika učenika u redovnim uvjetima i učenika u posebnim uvjetima rezultati pokazuju da u većini varijabli iz područja materinskog jezika nema statistički značajnih razlika među grupama. To bismo mogli objasniti time da, iako su učenici u posebnim uvjetima nižih intelektualnih sposobnosti, su oni uz stalnu defektološku stručnu pomoć u mogućnosti da na nekim područjima postižu slične rezultate kao i učenici viših intelektualnih sposobnosti u redovnim uvjetima. U nekim varijablama postignuti su i viši rezultati učenika u posebnim uvjetima, naprimjer u području usmenog izražavanja (npr. izvještavanje i razumijevanje pročitanooga), pismenog izražavanja (npr. diktat) ili gramatike i pravopisa, što

dovodi u sumnju objektivnost procjene nastavnika. Očito je da su kriteriji procjene nastavnika u različitim oblicima odgoja i obrazovanja drukčiji. U posebnim uvjetima školovanja kriteriji nastavnika blaži su, tj. prilagođeni sposobnostima učenika s mentalnom retardacijom, za razliku od redovnih uvjeta gdje se kao kriterij procjene uzimaju sposobnosti učenika bez teškoća u razvoju. Slično se pokazalo i u analizi rezultata Skale procjene iz matematike, što je detaljnije opisano u radu Mavrin–Cavor (1987).

4.2. Interna mjerna svojstva Skale

Mjerna svojstva Skale analizirana su postupkom RTT–7 (Momirović, 1983). Na visoku povezanost među česticama Skale upućuju vrlo visoke statistički značajne multiple korelacije u rasponu od .776 do .977 (Tablica 2). Rezultati primjene ove Skale jasno upućuju na činjenicu da je u svakoj čestici značajni udio prave varijance, budući da su svi koeficijenti pouzdanosti s visokim vrijednostima (Tablica 2). S obzirom na pokazatelje pouzdanosti Skale u cjelini dobivena je, izračunavanjem prve glavne komponente pretvorene u Harissov oblik, Guttman–Nicewanderova mjera pouzdanosti od .994. Kao što su i pojedinačne čestice bile s visokom pouzdanosti, tako je i ova opća mjera pouzdanosti visoka (uvelelike prelazi standardnu graničnu vrijednost od .875). Isto potvrđuju i vrijednosti donje granice pouzdanosti pod image modelom koja iznosi .988 i gornje granice pouzdanosti od 1.00.

Uvidom u interne mjerne karakteristike Skale sadržane u Tablici 3. pokazalo se da su najviši koeficijenti reprezentativnosti pojedinih čestica, koji svi prelaze vrijednosti od .97. To znači da je svaki item Skale dobar reprezentant cijele Skale. Stoga je i ko-

Tablica 2.

Pouzdanost i multiple korelacije čestica SP – HSJ¹

Redni broj čestice	Naziv čestice	Koeficijent pouzdanosti	Multipla korelacija
1.	Poznavanje slova	.820	.905
2.	Izgovaranje glasova	.602	.776
3.	Izgovaranje riječi	.720	.849
4.	Izgovaranje rečenica	.781	.884
5.	Prepričavanje	.730	.855
6.	Pričanje	.880	.938
7.	Izveštavanje	.891	.944
8.	Usmeno opisivanje	.888	.943
9.	Prepisivanje	.734	.857
10.	Prepisivanje ćirilice	.787	.887
11.	Pisanje diktata	.810	.900
12.	Pisanje odgovora	.871	.933
13.	Pismeno opisivanje	.903	.950
14.	Pisanje adresa i pisama	.813	.901
15.	Pojam rečenice	.748	.865
16.	Rečenični znakovi	.717	.847
18.	Proširene rečenice	.739	.860
19.	Potvrdne rečenice	.889	.943
20.	Vizualna artikulacija rečenice	.809	.900
21.	Vizualna artikulacija riječi	.789	.888
22.	Pojam imenice	.814	.902
23.	Rod i broj imenice	.829	.910
24.	Glagoli	.866	.930
25.	Subjekt	.939	.969
26.	Predikat	.952	.976
27.	Subjektivni skup	.955	.977
28.	Predikatni skup	.940	.970
29.	Pridjevi	.731	.855
30.	Pisanje vlastitih imena	.877	.937
31.	Pisanje imena gradova	.848	.921
32.	Pisanje imena voda, ulica i zemalja	.857	.926
33.	Veliko slovo na početku rečenice	.903	.950
34.	Pisanje –č– i –ć–	.833	.913
35.	Pisanje –đ– i –dž–	.824	.908
36.	Skup glasova –ije– i –je–	.803	.896
37.	Riječca –ne– i –li–	.783	.885
38.	Dvotočka i zarez	.730	.855
39.	Abeceda	.845	.919
40.	Tehnika čitanja	.732	.856
41.	Brzina čitanja	.818	.904
42.	Izražajnost čitanja	.765	.875
43.	Razumijevanje pročitano	.765	.875

¹ – Varijabla br. 17 je konstanta i nije ušla na dalju obradbu.

Tablica 3.

Reprezentativnost, homogenost, valjanost i diskriminativnost čestica SP–HSJ

Redni broj čestice	Naziv čestice	Koeficijent reprezentativnosti	Koeficijent homogenosti	Koeficijent interne valjanosti	Koeficijent diskriminativnosti
1.	Poznavanje slova	.995	.721	.725	.733
2.	Izgovaranje glasova	.967	.446	.453	.463
3.	Izgovaranje riječi	.986	.538	.547	.554
4.	Izgovaranje rečenica	.991	.606	.614	.618
5.	Prepričavanje	.990	.673	.678	.666
6.	Pričanje	.998	.850	.853	.845
7.	Izvještavanje	.998	.842	.847	.843
8.	Usmeno opisivanje	.998	.831	.833	.830
9.	Prepisivanje	.991	.693	.701	.696
10.	Prepisivanje ćirilice	.992	.567	.572	.588
11.	Pisanje diktata	.997	.828	.834	.828
12.	Pisanje odgovora	.998	.878	.882	.871
13.	Pismeno opisivanje	.998	.871	.875	.868
14.	Pisanje adresa i pisama	.997	.839	.846	.843
15.	Pojam rečenice	.994	.768	.778	.773
16.	Rečenični znakovi	.992	.753	.762	.754
17.	Proširene rečenice	.993	.718	.724	.725
18.	Potvrdne rečenice	.998	.817	.821	.812
19.	Vizualna artikulacija rečenice	.996	.778	.787	.781
20.	Vizualna artikulacija riječi	.995	.807	.815	.811
21.	Pojam imenice	.996	.707	.713	.723
22.	Rod i broj imenice	.996	.676	.681	.694
23.	Glagoli	.997	.689	.694	.708
24.	Subjekt	.999	.573	.571	.603
25.	Predikat	.999	.576	.574	.606
26.	Subjektni skup	.999	.524	.521	.555
27.	Predikatno skup	.999	.480	.479	.513
28.	Pridjevi	.987	.456	.460	.493
29.	Pisanje vlastitih imena	.998	.858	.861	.856
30.	Pisanje imena gradova	.998	.841	.844	.837
31.	Pisanje imena voda, ulica i zemalja	.998	.865	.870	.867
32.	Veliko slovo na početku rečenice	.999	.856	.860	.849
33.	Pisanje –č– i –ć–	.996	.730	.735	.729
34.	Pisanje –d– i –dž–	.996	.757	.762	.753
35.	Skup glasova –ije– i –je–	.996	.761	.767	.755
36.	Riječca –ne– i –li–	.996	.797	.803	.794
37.	Dvotočka i zarez	.994	.792	.803	.797
38.	Abeceda	.997	.800	.804	.794
39.	Tehnika čitanja	.992	.721	.731	.722
40.	Brzina čitanja	.996	.771	.779	.766
41.	Izražajnost čitanja	.997	.808	.815	.802
42.	Razumijevanje pročitanog	.994	.781	.790	.781

eficijent reprezentativnosti Skale u cjelini isto tako visok i iznosi .996. Daljom analizom internih mjernih svojstava Skale utvrđeno je da neke čestice imaju bolje mjerne karakteristike u odnosu prema homogenosti, internoj valjanosti i diskriminativnosti a druge s nešto nižim koeficijentima imaju manje zadovoljavajuća svojstva (Tablica 3).

Najveće kovarijance između pojedine varijable u image obliku i ukupnog rezultata Skale, odnosno najviši koeficijenti homogenosti prisutni su u komponentama usmenog izražavanja koje se odnose na pričanje, izvještavanje i usmeno opisivanje. Jednako visoke vrijednosti su i s obzirom na veći broj varijabli pismenog izražavanja i pravopisa. Područje gramatike iskazuje se kao poseban predmet mjerenja s varijablama koje imaju nešto niže koeficijente homogenosti, naročito predmetni skup (.480) i pridjevi (.456). Varijable "izgovaranje glasova" i "izgovaranje riječi" ulaze u programsko područje materinskog jezika u pripremnom razdoblju čitanja, pa se i ističu kao posebne cjeline, s nižim vrijednostima koeficijenata homogenosti.

Vrijednosti koeficijenata korelacije s prvom glavnom komponentom iskazani kao interna valjanost u skladu su s vrijednostima koeficijenata homogenosti po programskim područjima iz hrvatskog ili srpskog jezika. Tako su se neki zadaci iz područja gramatike i spremnosti djeteta za početno čitanje pokazali kao čestice s nižom valjanosti, odnosno nešto slabijim pokrivanjem predmeta mjerenja, nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika. U prilog navedenim konstatacijama o valjanosti pojedinih čestica idu i vrijednosti koeficijenata

diskriminativnosti svake čestice (Tablica 3). Slabija diskriminativnost nekih itema rezultat je slične uspješnosti ispitanika u tim česticama, bilo da ih većina postiže visoki stupanj usvojenosti (čestice br. 2 i 3), ili se radi o nižoj razini dostignuća (čestice br. 27, 28, 29).

S obzirom na rezultate ispitivanja mjernih karakteristika Skale procjene svladavanja nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika, kako u odnosu prema njezinoj pragmatičkoj valjanosti, tako i u odnosu prema internoj mjernej karakteristici Skala se može smatrati definitivno konstruiranim mjernim instrumentom, kojem nisu potrebne izmjene ili dopune. Smatramo da će Skala biti pogodna za primjenu u radu s učenicima usporenog kognitivnog razvoja u redovnoj školi kao još jedan doprinos za sada skromnoj bateriji instrumenata za utvrđivanje obrazovnih i socijalizacijskih dostignuća djece s teškoćama u razvoju u integracijskim uvjetima. Pri tome je potrebno voditi brigu o nekim ograničenjima u primjeni ove Skale kao što je, npr., njezina neprikladnost za uspoređivanje učenika u različitim odjeljenjima, tj. za intergrupna ispitivanja, gdje dolazi do izražaja veći utjecaj subjektivnosti ispitivača na rezultate ispitanika. Stoga će u tu svrhu biti pogodnija primjena Zadataka objektivnog tipa iz hrvatskog ili srpskog jezika (ZOT—HSJ), koji su posebno konstruirani za potrebe defektologa — stručnih suradnika. Što se pak tiče praćenja napretka učenika (intraindividualna procjena) Skala procjene svladavanja nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika koristan je i ekonomičan mjerni instrument za nastavnike razredne nastave.

LITERATURA

1. MAVRIN–CAVOR, LJ., LANDSMAN, T., PRVULOVIĆ, T.: Skala procjene svladavanja nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika (SP–HSJ) – interni materijal, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.
2. MAVRIN–CAVOR, LJ.: Napredak u usvajanju znanja iz matematike učenika usporenog kognitivnog razvoja u redovnim i posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja, Defektologija, 1987, 23, 1, 111–123.
3. MAVRIN–CAVOR, LJ., LEVANDOVSKI, D., KOCIJAN, S.: Mjerne karakteristike Skale procjene svladavanja nastavnog gradiva iz matematike, Defektologija, 1988, 24, 2.
4. MOMIROVIĆ, A.: Algorithm and program for the determination of some metric characteristics of cognitive psychological tests. Proceedings of 5th international symposium "Computer at the university", Cavtat, 1983, 785–789.
5. Opći i nastavni plan i program osnovne škole (1974). U: Naša osnovna škola, Školska knjiga, Zagreb, 1974, 25–72.
6. Plan i programi odgoja i osnovnog obrazovanja: Jezično–umjetničko područje I–IV. razreda osnovne škole. Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SRH, Zagreb, 1983, 3.
7. ŠPANJA, M.: Usporedba uspješnosti u svladavanju nastavnog gradiva iz hrvatskog ili srpskog jezika za učenike usporenog kognitivnog razvoja u redovnim i posebnim uvjetima odgoja i obrazovanja. Diplomski rad, Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1988.

Summary

In applyance of the Scale for estimating the succes in mastering teaching topics of Croatian or Serbian language on the samples of pupils slower in cognitive development (N=66) and pupils with no developmental difficulties (N=84) attending lower classes of primary school, satisfactory metric characteristics of the Scale were obtained. Univariate analysis of variance has showed high pragmatic validity of the Scale. The internal metric characteristics of each item and of a whole Scale are showed in high reliability coefficients, representativeness, homogenity, validity and discriminativity. This instrument is primarily designed for primary school teachers, to be used for the first estimation of the level of mastering maternal language in pupils slower in cognitive development. It can also be useful to defectologists—professional associates in programing educational topics for those children in regular primary school.